

Tri ovitki ostanejo

Poštnina plačana v gotovini.

Cena 2 din

FILM

Leto I. Ljubljana 15. novembra 1939 Štev. 1.

(Warner-Bros)

Bette Davis v vlogi cesarice Sarlote v vefilmu »Juarez«. Toaleta iz 60. leta preteklega stoletja je dala pobudo za ustvarjenje novega modnega stila, ki ga predstavlja lik v njenem ozadju. Moderna dama v isti, le nekoliko modernizirani obleki spričuje profinjeno eleganco te toalete. Tvorivo je svileni organdi nežno rožnate barve. Krilo je zelo široko, sicer preprosto, le spodnji rob je okrašen z naborki iz črnih valencijskih čipk. Obleka se odpenja spredaj z malimi gumbi, našitimi na zavih, kakor pri moških srajcah. Vzporedno potekata dva naborka iz čipk, ki obdajajo tudi ovratnik in rokavce. Pas iz istega tvoriva kakor obleka je zelo širok in nabran.

Ni dvoma, da bo ta cenena, elegantno učinkujoča toaleta našla dovolj zanimanja, tembolj ker je cenena in ima še to prednost, da jo je mogoče še pre narediti.

II
70307

Revija »Film« izhaja 1. in 15. dne v mesecu. Letna naročnina Din 40.—, polletna Din 20.— in se plačuje vnaprej. — Rokopisov uredništvo ne vrača; oglasi po ceniku. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Vegova ulica 6; čekovni račun št. 15.703; telefon št. 27-55. — Izdajatelj in odgovorni urednik Vladimir Kolman, Ljubljana, Vodmat-ska ulica 19. — Tiska tiskarna »Slovenija, d. z. o. z.«, (predstavnik Albert Kolman).

»FILM« I. 1./1939.

70307

Zelo radi Vam bomo ustregli, ko bi nam hoteli sporočiti svoje želje. Revijo "FILM" bomo zboljševali, a od naših prijateljev je odvisno, če bo to zboljšanje tudi trajno. Zanimanje naročnikov in čitateljev, bo kazalo pot našemu prizadevanju.

Uredništvo in uprava

JOHN GARFIELD, general DIAZ v filmu »JUAREZ«
(Warner-Bros)

JUAREZ

Film o bojih za svo-

bodo Mehike. Tragedija cesarja Maksimilijana in cesarice Šarlote. — Nov uspeh Paula Munija

V Mehiki so se dolgo borili za vlado liberalni republikanci in katoliški monarhisti. L. 1861 je Francija poslala v Mehiko svojo vojsko, ker republika ni hotela plačati državnih dolgov in hkrati je vzpostavila v deželi monarhijo. Nadvojvoda Maksimilijan, brat avstrijskega cesarja Franca Jožefa, se je vdal prigovarjanju Napoleona III. in je 10. aprila 1864 sprejel v Miramaru pri Trstu mehikansko cesarsko krono. Ko je še v Rimu prejel papežev blagoslov, je odpotoval čez ocean in dne 12. junija 1864 slovesno vkorakal v glavno mesto Mexico.

Francoska armada novega vladarja v boju z republikanci ni mogla dovolj podpirati. Na prošnjo je Franc Jožef Maksimilijanu dovolil nabirati prostovoljce v avstrijskih deželah. Ti so se zbirali v Ljubljani, v nekdanji cukrarni, ki je bila okrašena z rdeče-belo-zeleno zastavo. Koncem leta so jeli prostovoljci odhajati in se kmalu izkazali v bojih z republikanci. Ponovno so nabirali prostovoljce l. 1866., toda niso jih smeli vkrcati v Trstu, ker Zedinjene države niso dopustile Avstriji podpirati nepostavnega vladarja v Mehiki, ki so jo smatrale za republiko.

Marca 1867 je Napoleon III. odpoklical svojo armado. Maksimilijan se je zašel v trdnjavo Queretaro, kjer je bil ujet in 19. junija 1867 ustreljen. Njegova žena Šarlota, belgijska princeza, je zaman že poprej zanj iskala pomoči na Dunaju in v Parizu in je 1866. leta zblaznela, ko je bila v Rimu pri papežu v avdijenci. Umrla je šele l. 1925. v Belgiji.

Juarez je bil vodja republikancev. Zbral je okrog sebe ljudi naprednega mišljenja in je zahteval, naj se dežela očisti tujih vplivov. Te je predstavljala predvsem duhovščina in Juarez se je jel boriti proti nji. Odpravil je samostane, odvzel cerkvi posestva in izvedel ločitev Cerkve od države. Mehiški nadškof je moral zapustiti deželo, pa tudi papeškemu nunciju je bil izročen potni list. Mehiški kongres je potrdil Juarezov sklep.

Blazna mehiška cesarica

Napoleon III. je obetal cesarju Maksimilijanu vso pomoč, zato se je Šarlota obrnila nanj. Njegov obisk pa mu je bil zelo neprijeten in sprejel jo je šele po dolgem obotavljanju. Sestanek je bil v Saint Cloudu pri Parizu in Šarlota se je tja peljala v navadni kočiji. Ze med potjo se je lotila vročica in v deliriju je razbijala, da jo je spremljevalka Madame del Bario jedva pomirila.

Pred gradom je ni nihče pričakal. Odvedli so jo k Napoleonu III. Spremljevalka je ostala v sosedni dvorani in nenadoma je bilo slišati vik. Šarlota je kričala:

»Prav mi je! Nikoli bi ne smela pozabiti svojega dostojanstva. Morala je pomisliti, da se po mojih žilah pretaka burbonska kri, a ponižala sem se pred Bonapartom, ki je navaden pustolovec!« Sledil je zamolkel udarec. Nato so se odprla vrata in pokazal se je cesar. Z zmedenim glasom je poklical Madame del Bario k sebi. Šarlota je ležala na zofi in zraven nje je bila Napoleonova žena Evgenija, ki jo je močila s kolonjsko vodo. Šarlota se je za hip zavedla in spet onesvestila. Evgenija je Madame del Bario opisala dogodek. Šarlota je prosila Napoleona, da bi pomagal Maksimilijanu, ta pa je odločno odklonil vsako pomoč.

Kó je prinesla Evgenija čašo vode, da bi omedleli omočila ustnice, je Šarlota odprla oči in udarila cesarico po roki in kričala:

»Proč, prokleti morilci! Hočete me zastrupiti, da bi se me odkrižali!«

O njenem stanju je dvor poročal v Bruselj, odkoder je prišel ukaz, naj Šarlota takoj zapusti Francijo. Toda odšla je v Rim.

Šarlota pri papežu

V Vatikanu je tedaj vladal Pij IX. Sprejel je Šarloto z vsem bliščem, kakor gre kroananim glavam. Špalir je tvorila papeževa garda in v hotel jo je spremila častna četa dragoncev.

Naslednji dan je bila v avdijenci pri papežu. Obrazložil ji je v premišljenih besedah, da je pruska zmaga spravila Avstrijo in Francijo v položaj, da ne moreta pomagati Maksimilijanu. Molče se je Šarlota poslovila. Naslednje jutro se je spet napotila v Vatikan, to pot brez spremstva. Papež je bil baš pri zajtrku in ko je prišla predenj, je pomočila prste v skodelico čokolade in si jih dolgo oblizovala. Blaznost je izbruhnila.

Sledili so strašni prizori. Šarlota je kričala, da jo hočejo izstradati, venomer je govorila, da jo bo Napoleon zastrupil. Vatikanu ni hotela zapustiti in ko se je zmračilo, so ji morali pripraviti ležišče v knjižnici. Ponoči jo je tresla strašna mrzlica. Z veliko težavo so jo pregovorili, da se je vrnila v hotel. Spremljala jo je eskorta dragoncev. Med potjo se je moral sprevod ustaviti in Šarlota je stopila z voza, stekla k javnemu vodnjaku ter slastno pila iz pločevinaste posodice, ki je služila mimoidočim.

V hotelu je obdržala le eno strežnico, ki je morala kupiti peč na oglje, koš jaje in nekaj piščancev. Šarlota ni hotela použiti nobene hrane, ki ni bila pripravljena pred njenimi očmi. Nad posteljo je bil razpet baldahin in okrog postelje so pikali pičo piščanci, ki so bili privezani s konopci za noge in se sprehajali okrog po dragocenih preprogah. Po vodo je hodila Šarlota sama k javnim vodnjakom in to celo ob belem dnevu. Vatikanski državni tajnik je obvestil o vsem njeno rodbino. V Rim je prišel Šarlotin brat grof Flanderski in jo spremil v Miramar, odkoder so jo spravili v Belgijo.

Zadnje poglavje tragedije se je zaključilo. Šarlota je bila blazna 60 let svojega življenja, dokler je ni rešila smrt.

CITATELJE OPOZARJAMO NA RAZPIS NAGRADNEGA NATEČAJA,
KI BO OBJAVLJEN V ENI SLEDEČIH ŠTEVILK!

Problem slovenskega filma

Ko še ni bilo zvočnega filma, so zaštopstva filmskih družb izjavila, da bodo na »splošno željo« predvajala filme s srbskohrvatskimi napisi. Slovenci smo se s tem zadovoljili in prvič smo čitali slovenske napise šele na amaterskih filmih.

Zvočni film je spodrinil migotajoče črke s platna, zvočnik usiplje melodije, pesmi in besedo. Nemški, francoski, angleški in italijanski filmi nam pogosteje ko češki ali sploh slovanski filmi dajejo za misel: Ali bi ne moral biti človek prav za prav poliglot, ko bi hotel vse to razumeti? Zato si pomagamo z napisi na slikah; sicer na splošno sodbo, da motijo in občutno kazijo prizore na platnu. Tudi ti napisi niso slovenski, temveč se iz njih učimo hrvaščine in cirilskega prapopisa.

Slovenskim obiskovalcem se toraj ponuja le še reklama v njihovem jeziku.

Vendar smo izdelali že dva odlična filma, ki sta vse prekmalu šla s sporeda in sta danes le še bežen spomin.

Res je nemi film skoro že anahronizem, toda če ne zmoremo zvočnega filma, snemajmo neme — saj se dado ti še naknadno sinhronizirati, ko je delo že ustvarjeno in je jasno, če je za kaj ali ni. Naša gorska pokrajina je komaj znana v svetu, a nihče se ne zgane; najmanj pa tisti »merodajni krogi«, da bi jo predstavili s kratkimi filmi. Verjetno bi ti kratki filmi, izdelani v mnogih kopijah, ne vzeli toliko sredstev ko vsa druga večinoma prezrta reklama. Sicer smo videli nekaj takih poskusov, toda zmerom v eni verziji: Bled, Bohinj in za nameček nekaj dolgočasenih obrazov visoke gospode, katere počenjanje nikogar ne zanima.

Če si hočemo ustvariti nekako miniaturno filmsko industrijo, jo bo treba sprva zaposliti z omenjenimi krajepisnimi filmi. Sodelavcev, tudi specialistov se ne manjka. Potrebna pa bodo seveda tudi javna sredstva. Komur se zdi misel bolj takó — naj pomisli, od česa bo živelo naše ljudstvo, če presahne še to malo tujskega prometa, kar ga opažamo.

Privabiti moramo letoviščarje, ki se danes ne dado več loviti s stiliziranimi slikami v prospektih, kjer se ponuja hotel s parkom in tremi nadstropji, pa je vse skupaj srednjevrstna gostilna z zanemarjenim vrtom in enim nadstropjem. Vse popisovanje krajevnih lepote ne odtehta nekaj metrov dobrega filma, kjer vidi interesent v naravi kako in kaj. Seveda so ti filmi le ožjega pomena. Inozemstvu bi morali dajati na razpolago filme, ki bi predstavljali celotne pokrajine: Gorenjsko, Dolenjsko, Notranjsko, Štajersko.

Zadnji čas je, da se zavemo pomembnosti take reklame. Tisoči naših ljudi nosijo svoj denar na tuje, ker ne vedo kaj imajo doma.

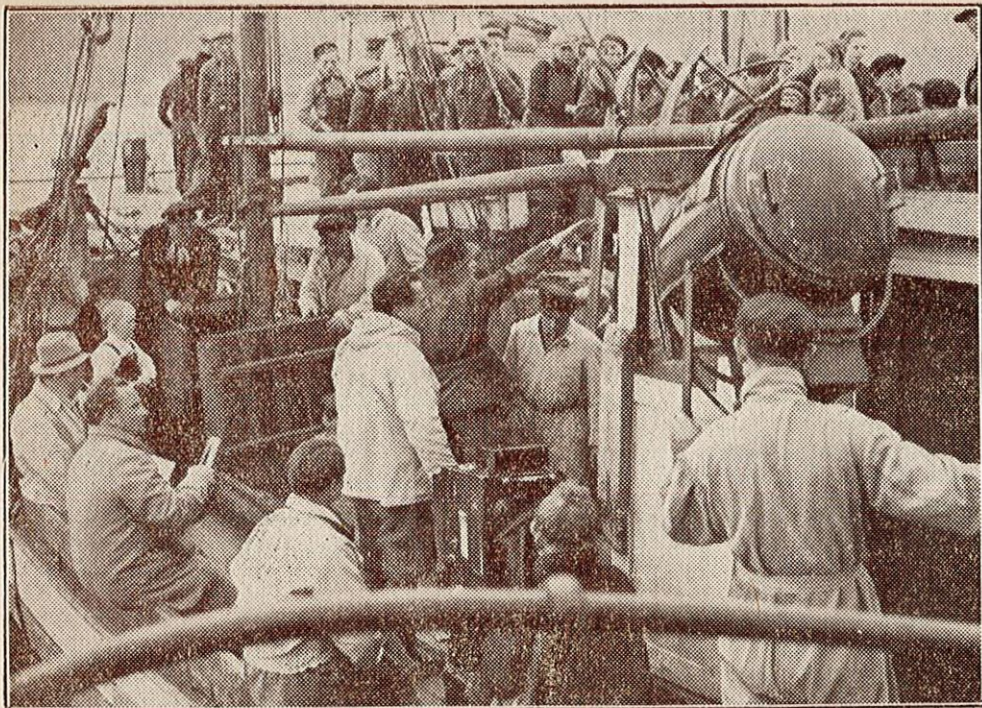
Hoteli smo opozoriti na obseg stvari in se v kratkem k nji povrnemo.

Iz Munijevega filma „Juarez“

(Warner-Bros)

BETTE DAVIS,
mehiška cesarica Šarlota.

S snemanja novega filma »POLARNI SIJ«

(Ufa.)

Vaška zgodba

Sonce se je nagnilo nizko na zahodu. V zlati luči so se blesketale strehe kmetjskih hiš in dolge zelenkaste sence so padale čez pota in grede v vrtovih. Bele bluze vojakov in temnikasta telesa konj so se svetila na cesti in ji dajala nekaj nenavaden, nemirno pester izraz.

Počasi je korakal poročnik Čerkesov po cesti navzdol. Na nji so se ostro svetili njegovi lakirani čevlji. Z radovednimi, bistrimi očmi je pogledoval plotove ob dvoriščih in sadnih vrtovih.

Vseokrog je bilo mirno, tiho in puščobno.

Temna okna so napol odprta strmela na cesto; v zaprašenih, motnih šipah sta odsevala obraz in bela bluza Čerkesova. V vrtovih je stala gosta, visoka trava v tajinstvenem molčanju, tu pa tam so se širile grede zelja in temnorumeni cvetovi sončnih rož so se nalahko zibali. Nikjer, ne na dvoriščih, ne v hišah ni bilo opaziti živega bitja; kakor da so se pojavili vojaki, častniki in konji s svojim hruščem in pestro živahnostjo v mrtvem, puščobnem zakotju.

Čerkesov ni vedel zakaj. Šele pred dvema urama so se jim vsi možje postavili po robu precej daleč od vasi ob malem brezovem gozdliču. Črna, prašna množica je zasedla celo cesto. Nad njo se je blestel gozd kos, vil, kolov, sekir, oprtih ob dolge, krčevito napete roke. Takoj nato pa se je zakadil eskadron čez mehko polje in njive, prah se je zakadil za njimi s tal, sablje so se zableščale v soncu; množica je zatulila, zatopotala z nogami, železo je zaškrtalo — in kmalu je bežala množica na vse strani, proti močvirju in ob robu gozdliča. Za njimi pa so ostale v prahu kose in sekire, posamezni kmetje so se valjali po tleh, zaliti s krvjo, blatno in prahom, dvigali se tu, tam s tal in padali zopet brezmočno v prah in kri.

Čerkesov je drvel na desnem krilu, da bi s svojim oddelkom pritisnil kmete ob tovarniška poslopja, ki so se rdeča in visoka dvigala za gozdom. Jezdenje mu je bilo zelo prijetno, oči so se mu svetile veselo in razvneto, in živahen občutek

lovca je bil v njem tako močan, da je kazal svoje gladke bele zobe, kakor mlad, razgret pes.

Sam ni nikogar udaril s sabljo. Dal je bil besedo svoji nevesti, mladi dami temnih oči, da ne bo potolkel nobenega človeka; pa tudi njemu samemu bi bilo zoprno in gnusno. Če se je pojavila pred smrčkom njegovega konja siva ali črna zaprašena glava, je samo krčevito zavilhtel sabljo nad njo; če je pa pred njim ali zraven njega zažvižgala tuja sablja po zraku in ga prerezala, se je naredil, kakor da ne vidi sivega, s krvjo oblitega telesa, ki se je zgrudilo v travo in zakrillilo z rokami po zraku.

Množico so potisnili deloma v gozdlič, deloma na tovarniško dvorišče in se zagnali nanjo z nagajkami; oddelek Čerkesova pa je dobil z drugimi povelje, naj zasede vas.

Prav pogosto je bil Čerkesov s svojim polkom že prišel v vasi. V takih slučajih so se pomikale vrste konj enakomerno po ozkih ulicah, od katerih so bili vsi plotovi, vrata in ograje zakriti z gostimi gručami vriskajočih otrok in hihitajočih deklet. To je bilo vselej nekaj veselega; bilo je zelo prijetno, sedeti na konju, smejati in šaliti se na vse strani. Toda to pot so bile ceste prazne, le za dvorišči so lajali razjarjeni psi, in vse to je povzročilo v duši posebno čustvo, željno nemira in trdega nasilja.

Čerkesov se je ob oglu obrnil in nenadoma je zadel na gručo vojakov, ki so poskakali s konj in stali zdaj v sivih bluzah kakor siva stena. Za njimi se je drenjala množica visokih temnih konj, ki so vznemirjeno strigli z uhlji.

Naenkrat je ugledal pred seboj nekaj nenavadnega. Dolg dragonec, Poljak, je držal mlado, čedno dekle za roke, ki jih je trdo pritiskal na hrbet, kričal nekaj in kazal bele zobe; nek drug vojak ji je hitro, grobo trgjal srajco in krilo s telesa. Dekle se jim je skušalo izvititi, ni pa dalo nikakega glasu od sebe; čez hip so se zasvetile njene gole, medlotemne rame v mraku.

»No, tako, tako... to se pa izolača... Kar..., hej...« so kričali vojaki, se smejali na ves glas in prižvižgavali.

Čerkesov se je v prvem hipu hotel vreči mednje in zagrmeti nad njimi, toda žareče-vročje čustvo, ki mu je bilo čudovito prijetno, ga je zadržalo.

Vojaki so se zasmejali še bolj in kričali na ves glas.

Čerkesov je čutil, da ga pečejo oči, in da mu noge drgečejo. Dekletovega obraza ni videl; gledal pa je tudi samo njene okrogle, enakomerno se šireče noge in njen široki, od sonca zagoreli hrbet.

»Vrag vedi, kaj je pravzaprav to...« Čerkesov se je zasmejal kakor v združenju ni zmignil z rameni. Toda navzlic svoji radovednosti se je čutil po vsem dogodku nekako osramočenega. Naglo je odšel in se silil, da bi gledal drugam.

Povsod, po dvoriščih in vrtovih so se svetlikale sive bluže, smeh in krik se je razlegal po ozračju, psi so lajali, kokoši so vznemirjeno kodokakale in vmes so vzkrikali ostrji ženski glasovi. Nebo se je polagoma temnilo.

»Čerkesov..., Čerkesov!« mu je odnekod zaklical poročnik Njezvacki; njegov beli obraz z visoko privihanimi slamnato-rumenimi brki se je smehljal skrivnostno in vabeče.

Čerkesov je vstopil na dvorišče.

»Pomislite,« je zakričal poročnik tako glasno, kakor da govori z drugega brega reke, »pravkar smo iztaknili dve deklici, ampak dve, vam pravim...« Njezvacki je tlesknil z ustnicami. »Zbežali sta v izbor... Pojdeva za njima, a?«

Čerkesov je opazil iz bližine, da je poročnikov obraz nenaravno rdeč in da mu oči žare v čudnem ognju.

»Ena meni, druga tebi... Halo!«

»Ah, pustiva vendar to.« je neodločno odgovoril Čerkesov, čuteč, da se mu je napelo vse telo v prikriti radovednosti.

»Eh, kaj... k vragu... Drugače jih bodo pač poiskali vojaki. Saj je vseeno. Dekleta so lahko vesela, tanje je le prijetno, ako gospodje, in celo častniki... Kar pojdiva!...« Njezvacki je brezbrizno zamahnil z roko po zraku.

Čerkesov je neodločno, smehlja se stopil za Njezvackim. Ni mu bilo še jasno, zakaj gre ž njim, vendar pa ni hotel zaostati. V veži je bilo temno, vojnalo je po sveži volni.

»Kaj pa je to, za vraga...« je zaklical poročnik naenkrat preplašeno in obstal. Čerkesov mu je hitro pogledal čez rame.

Dolga, bela, tresoča se postava se je plazila proti njima. V prvem trenutku se ni dalo razločiti, kaj bi to bilo. Oba je nehote objel tesen strah. Toda že prihodnji hip si je Njezvacki globoko oddahnil in zavpil začudeno:

»Da bi te vrag... nič drugega, kakor zanikrn starec...«

Starček, povsem siv, drgetajoč, jima je lezel po tleh naproti. Njegove koščene, ukrivljene roke so se s težavo prepraskale do njiju in noge so se vleklo onemoglo za telesom. Pogledal je Njezvacemu od spodaj navzgor v oči in buljenje njegovih temnih zenic, ki so bile pogreznjene globoko za vekami, je vplivalo grozotno na oba. Naenkrat pa je zgrabil za podboj ob vratih in se skušal vzravnati ob njem.

»Kaj pa hočeš?...« je vprašal Njezvaci z negotovim glasom. »Spravi se proč... ti...«

»Le lajaj, prokleti... jaz te ne pustim skozi...« je zahropel stavec, in razprostrl roke. »Kam prokleti?...«

V prvem trenutku je napravil Njezvaci kretnjo, kakor bi se hotel obrniti; toda takoj nato se je pojavil trd, prekanjen izraz v njegovih očeh. Napel je vse telo, kakor da se pripravlja na skok, in udaril hitro z nožnico sablje čez golo, umazano starčkovno lobanjo, razlegel se je slaboten zvok, kakor bi se razbil star lonec.

»Tu imaš!...« je potem zakričal skozi zobe.

Starčkove oči so skočile iz jamic, zaječal je, se zazibal nazaj, nato naprej, in se zvalil z vso težo po tleh.

Ta hip je skočila gibka postava s enim skokom skozi vrata, tako hitro, da se jo je dalo komaj razločiti, se zvila kakor prožna mačka ob častnikih in stekla skozi hišna vrata.

»Stoj, oj... držite jo... Ah, vi...« je zakričal Njezvaci in planil za njo.

Čerkesov je obstal sam. Slišal je, kako so zunaj ropotali koraki Njezvackega, in zveneče njegove ostroge, kako je nekdo praskal po plotu in kričal oster ženski glas. Prizadevaje si, da ne bi gledal na belo maso v kotu, je šel dalje, še vedno

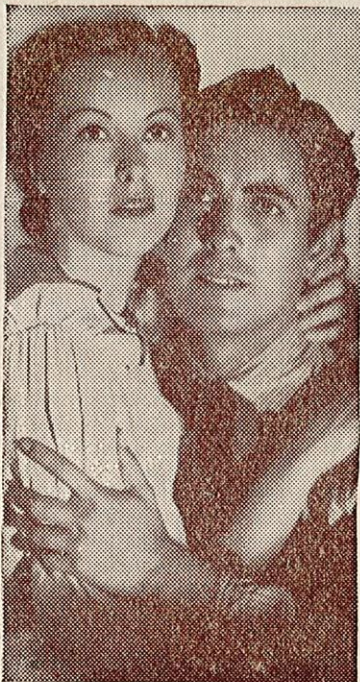
IZBOLJŠANA ZVOČNA APARATURA

Western Electric Company je ustvarila aparaturo, ki brez slehernega popačenja oddaja vse zvoke od 30—10.000 hertzov na sekundo. Uspeh ni bil dosežen le z izpopolnjenim filmom, temveč tudi z novimi zvočniki, ki z lahkoto obvladajo vse zvočne frekvence. Zvočniki so namreč trije, eden oddaja le zvoke od 30 do 500 hertzov, drugi od 300—5000, tretji pa visoke tone od 5000—10.000 tresljajev na sekundo. S to aparaturo je predvajanje popolno, zvoki so naravni in slišijo se vsi najvišji in najnižji toni, ki jih more dojeti uho.

MIKROKOSMOS V FILMU

Zadnja leta so se posrečile kombinacije filmske kamere z mikroskopom in ultra-mikroskopom. Mikroskopska kinematografija nam je že v mnogočem poglobila pogled v življenje najmanjših dimenzij. Po tej metodi lahko na živih slikah zasledujemo potek najsubtilnejših pojavov. Tako so med drugim filmali premikanje nosilcev dednih lastnosti pri delitvi rdečih krvnih teles, dalje molekularno gibanje v tekočinah plavajočih najmanjših gmotnih delcev (Braunovo gibanje) in posrečilo se je celo ujeti na film fotokemično spremembo belega fosforja v rdeči fosfor. Na ta način se s pomočjo filma vse bolj približujemo

Iz filma „Desperado“

(20 th Century Fox)

čutnemu dožemanju materije pri njenih temeljih, ki smo jih včasih lahko razlagali le s teorijami in hipotezami.

ne razumevajoč, kaj pravzaprav hoče. Srce mu je tolklo nenavadno močno, ko je odprl vrata in stopil v kmečko izbo.

»Nihče ne vidi... nihče ne ve... prihodnjič morda ne pojde več tako gladko...« Zdelo se mu je, da je postalo za trenutek v njegovi glavi prazno do nezavesti.

V izbi je bilo snažno in tiho. Klopi so bile s srede sobe pomaknjene k steni, ikona se je motno svetlikala iz temnega kota. Okusno in praznično je vonjalo po svežem kruhu in zeljni juhi.

V kotu, za katunasto zaveso, se je bil nekdo skril. Instinktivno je začutil Čerkesov, da je to ženska, ki gleda nanj. Z nekako plahim čustvom je stopil k zavesi in jo odgrnil. Tam je stalo ob steni suhotno dekle, in pritiskalo roke na prsa: njene temne oči so ga gledale prestrašeno in vendar uporno. Čerkesov je stopil tesno do nje, napeta dražča sla ga je tiščala naprej. Dekle je buljilo vanj in se ni niti zganilo.

»Tiho,« je zašepetal Čerkesov in opazil, kako mu glas drhti.

Dekle je nenadoma na ves glas zajokalo, toda ni se premaknilo in tudi ni povесilo oči.

V sobi je bilo puščobno in temno; odnekod se je čul ječeč glas, kakor bi padale kaplje z vodnjaka na tla.

»Tako lepo dekle pa joka...« je spregovoril Čerkesov, ki ni vedel kaj bi rekel in jo je prijel za roko. Videl je, kako neenakomerno in plašno se dvigajo njena prsa in kako se svetijo gole noge skozi pisano krilo. Naenkrat se je nizko sklonil in jo poljubil na lice.

Dekle se je mahoma odmaknilo nazaj; njene črne oči so se tako na široko odprle, da se ji je spačil ves obraz. Pred Čerkesovim se je vse v krogu zavrtelo, v nogah je občutil zamolklo nevzdržno slo. Zavest popolne oblasti ga je napravila še bolj trdega; njemu samemu se zdelo strašno in obenem mamljivo, prvokrat imeti žensko tako, da lahko stori ž njo kar hoče. Roke so mu zadrgetale, stisnil je zobe, a v očeh se mu je zasvetilo nekaj besnega. Zgrabil je njeno srajco, da so se šivi mahoma razparali in se je nepričakovano zasvetilo pred njim dvojje golih grudi. Za trenutek mu je obstala sapa; objel je dekleta, prizadevajoč si nezavestno, da bi storil z njo vse kolikor mogoče grobo in boleče.

Dekle ni kričalo. V njenih široko razprtih očeh je bil nekaj čudovito brez-miseln izraz; kakor da je oddaljena daleč, daleč od njega. Le ko jo je pritiskal k tlom, je šepetala tiho:

»Ah, mladi gospod... Ah...«

Pod njim se je zvijalo njeno malo telo, kolena njegovih rumenih jahalnih hlač so se umazala, bilo so drsala ob prazna tla. Obraz Čerkesova je bil rdeč in čez in čez poten; ni opazil, kako mu tečejo sline iz ust po bradi.

Ko je stopil na cesto, je že legel večer na zemljo in nad kmečkimi kočami in vitkimi jagnedi so mehko in pokojno trepetale zvezde.

Noč je bila brezmesčna. Na nebu so se blestele zvezde, kakor da bi čeznje potresel svetlozlatega prahu.

Eskadron je zapustil vas, Medpotoma se je četa polagoma razprostrla narazen, vendar so bili videti vojaki zlitii v eno s temnimi telesi konj, kakor ena sama, črna masa. Čulo se je pridušeno govorjenje, zdaj pa zdaj se je zasvetil ogenj prižganih cigaret in nato zopet izginil. Na čelu je jezdila gruča častnikov, njihovi plašči so se topili kot blede in sive lise na temnem ozadju stepe. Konji so rezgetali.

Čerkesov je jezdil sam zase za eskadronom, kadil in premišljeval. Ob njem sta se enakomerno premikala topla boka konja, v obraz mu je vel komaj opazno hladni nočni veter. Bilo mu je tesnobno in težko; v njegovem spominu se je ponosno pojavljalo nekaj žarečega, golega, sladkega; vmes pa so vstajale semintja velike, vprašajoče oči njegove neveste.

»Eh, kaj... Kakor vsi drugi... Če ne bi jaz... bi pač kdo drug... To je že tako z njimi...« si je mislil, toda nezadovoljnost s samim seboj in misel na nevesto ga je mučila dalje in nekaj ga je opominjalo, da se mora na vsak način oprostiti tega morečega čuvstva.

»Ah... to je šlo imenitno... bogme... to je šlo...« je rekel spredaj neki glas, opajajoč se še vedno s sladkimi spomini.

»Tepec,« mu je drugi razdraženo in zaničljivo odgovoril.

Naenkrat sta se razjeknila dva prasketajoča strela in dva kratka ognja sta se zasvetila iz goste teme. Vse se je isti hip zdrznilo, pridržalo sapo in prisluhnilo. V masi nekje je nekdo težko zaječal.

»Eden je zadet...«

In temno noč je na mah presekala divji krik.

»Zaseda!... Ujemite jih... pobijte jih!... Vaše blagorodje... Nadnje!...« so kričali divje in zmešano glasovi od vseh strani.

Cerkesov je mehanično nategnil povodce in zajezdil eskadronu na čelo. Z grozotnim hruščem in truščem kakor plaz, s krikom in žvenketanjem orožja je drvela cela masa konj in mož dalje v noč. Konji so drgetali in ječali, izpod nog se je dvigal prah, ki ga v temi sicer ni bilo opaziti, ki pa je lezel kakor temen oblak na stepo. Zraven Cerkesova so hrumele enakomerno in zastajale polagoma črne sence konj in človeških teles in čez nekaj minut je že drvel sam na čelu čete.

»Kmetje...« je pomislil in besnost je zameglila vse njegove misli. Roka mu je mehanično stisnila trdi ročaj sablje in zobje so krčevito škrtali.

»Stoj!...« je zakričal, pri tem pa je pustil konja v polnem teku drveti dalje. Isti hip je ugledal pred seboj nekaj mornega, nejasnega, čudno grozotnega... Široko, brezoblično maso povprek pota, kakor črno čredo volov ali vragov. Z neverjetno silo, toda zaman je nategnil povodce, oči so se mu izbuhle v grozi, sablja mu je odletela iz roke.

Bilo je prepozno. Konj se je zapletel s kopitom, napravil še en skok naprej, se skušal oprostiti in se že zazibal na stran: od zadaj se je zavalil drugi: divje kričanje je viselo v zraku nad njim, Cerkesov je odletel na tla, izpustivši povodce in krileč z rokami po zraku. Ostro železo obrnjenega pluga mu je s suhim škrtanjem prerezalo trebuh, nad njim se je v par hipih zgrmadila kaotična gneča mož, konj in orožja. Konj se je z vso močjo zavalil nanj in mu strl s svojo ogromno težo lobanjo, ki je počila kakor lonec in končala grozotne muke strašnega, brezmiselnega umiranja na železni osti pluga.

Zdelo se je, kakor da rjove noč sama v divji grozi in ječi: iz temnega lesovja so kričali zbesneli, uporni glasovi, kakor upor teme in smeh noči:

»Hura!... Hura!...«

L. N. Tolstoj.

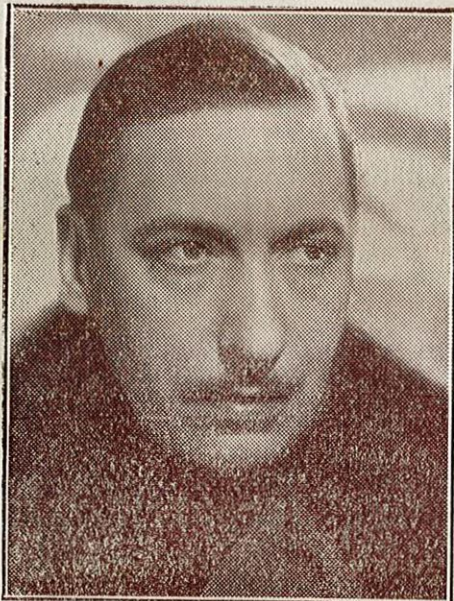
Joan Crawford v treh izdajah

(Warner-Bros.)

WILLI BIRGEL IN NJEGOVA KARIJERA

Willi Birgel je iz Kölna. Oče je bil zlatar in tudi sinu ni kazalo drugače. Fant ni bil posebno navdušen šolar, skoro je obesil šolo na klin in oče ga je jel uvajati v svoje delo. Čeprav je bil sin lastnika velike tvrdke, ni bilo zanj nobene izjeme; delati je moral ko vsi drugi. Eno leto se je likal za vajenca. Radi izpopolnitve v stroki je potem obiskoval umetnostnoobrotno šolo, kjer se je še eno leto bavil z arhitekturo, kiparstvom, ornamentiko in risanjem.

(Ufa-Scherl)

Med tem učenjem pa je bil pripetljaj, da je mladi Birgel prvič zdvomil nad svojim poklicem. Stari gospod Birgel je še oklevajočega sina sicer naglo prepričal, vendar je fantu ostal silen vtis. Takrat so dajali v gledališču neko Maeterlinckovo dramo in Willija je vsega zajela mistična, fantastična sla odra, tako da je hotel postati igralec. Tačas je zadostovalo, ko je stari gospod Birgel omenil: »Kaj bo potem z obrtjo in delavnico?«

Leto nato je obiskoval obrtno šolo v Düsseldorfu, pa ga je misel na gledališče vsega osvojila. Kmalu je postal statist in s tem zapadel odru. Starši niso

vedeli ničesar. Šele potem, ko je dobil manjšo vlogo in so ga omenjali časopisi, je vse prišlo na dan. Doma so bile velike razprtije, solze — dokler ni stari gospod Birgel z žalostjo opustil misel na sinovo nasledstvo v obrti.

Začelo se je redno šolanje na Kölnski igralski šoli. Kmalu so bile Williju zapupane večje vloge, skoro jih je prerasel in že po dveh sezonah mu je bil ponujen angažman. Pot ga je vodila v Bonn, Dessau, Koblenz — kjer je igral kot vojak — v Aachen in končno v Mannheim. Po dvanajstih letih gledališča so ga opazili filmski strokovnjaki; to je bilo 1932. Leto kasneje je podpisal prvo pogodbo za film.

TELEVIZIJA

Televizijo, ali gledanje na daljavo, ljudje radi zamenjujejo v predstavi, da bodo potem, ko bo iznajdena in uvedena, mogli zdoma opazovati tigre ob Gangesu, bitke kjerkoli po svetu ali obupno borbo hrabrih mož z večnim snegom polarnih območij ali višin Himalaje. Do tega je še daleč. Današnja tehnika televizije ne stremi za drugim kakor po primerni aparaturi, s katero bi bilo mogoče oddajati in sprejemati filmske prizore na platnu. Torej domač kino, sprejeman s spolnjenim radio-kino aparatom. Tako bi mogel vsakdo poiskati po programih oddajnih postaj predstavo, ki bi ga zanimala. Do tega je še daleč. Danes sicer že oddaja nekaj teh postaj, vendar v zelo tesnem območju, z obilnimi motnjami; tudi cena aparatov je še večini ljudi nezmogljiva in tudi slike ne presegajo formata 13×18 cm, kar je že za družinski krog odločno premalo. V bodočnosti se bo televizija gotovo razvila, morda nas loči od odločilne iznajdbe le še kratek čas. Pomislimo, kako je bilo z radiom nekda in kaj je danes. Vendar pa ni upati, da bi s televizijskim aparatom kdaj mogli nadzorovati kakor sam Bog svet okrog sebe.

ANGLEŽI PO MARKU TWAINU

Rad jo je imel in ona ga je ljubila. Vprašal jo je: »Ali me maraš?« Odgovorila je: »Da.«

Poročila sta se in odšla na svatbeno potovanje. Na železnici se je pripetila nesreča in njo je ubilo. Pred smrtjo je še odprla oči in rekla: »Za Boga, Johnny, kakšna nezgoda.« On pa je zapisal v svoj dnevnik: »Uboga Mary! Mir njeni duši, toda jaz bi ne bil srečen s to klepetuljo.«

Iz filma »Mala ljubezen velikega kneza«

M. Foto: Tobis

Tesla film — JENNY JUGO in GUSTAV FRÖHLICH

Organist

V katedrali je bila odlična poroka. Mnogo povablencev, devic in gospodov, kakor je to običaj v velikem svetu. Pred cerkvijo ogromna množica ljudi in resen policist, ki mora paziti, da ne stopi v cerkev kak nepovabljenec.

Starejšemu korektnemu gospodu prijazne zunanosti se je posrečilo, da se je preril skozi množico in prišel do cerkvenih vrat. Policist ga odrine:

»Imate vstopnico?«

»Ne,« pravi starejši, korektni gospod. »Nimam vstopnice in ne poznam poročnega para, vendar bi kljub temu rad šel v cerkev.«

»Brez vstopnice ne sme nihče noter!«

»Toda jaz zahajam že nad trideset let v to cerkev k vsem službam božjim. Spustite me no vendar.«

»Slišali ste, kaj sem vam rekel, brez vstopnice ne sme nihče v cerkev.«

Petnajst minut odmora. Korektni, prijazni gospod je še vedno tu. Končno pravi:

»Oprostite, gospod stražnik, koliko bo pa že ura?«

»Čez dve minuti bo dve.«

»Hvala, rad bi vedel če se vam posreči?...«

»Kaj posreči?«

»Če se vam posreči najti drugega organista mesto mene. Jaz sem namreč Albert Lindström in moram skrbeti za orgljanje pri tej poroki.«

Policist je potisnil gospoda Lindströma v cerkev, ga spremil na kor in ostal tam, dokler ni gospod zaigral na orgle.

Tak mora biti policist.

LORETTA YOUNG

KAJ JE ČASOVNI SNETEK V FILMU?

Vsakdo je že imel priliko videti v kakem filmu prizore, ki so ga začudili s svojo naravno nemožnostjo. Skakalec, ki je odskočil s stolpa v bazen, je splaval natenkrat iz vode po zraku nazaj na odskočišče. Potem »amerikanski« film, ko so ljudje drveli z neznanako naglico po ulicah; vrsta smešnih prizorov. To so bili filmski triki, ki jih uporablja kinematografija že izza svojega rojstva. Vendar je eden trikov »Zeitlupe«, časovni snetek uporabljan mnogo manj in le za športne filme, odkjer je naglo prešel kot izredno važen posredovalec v znanost in tehniko. S to rečjo je takole: Videli smo že v sportnem filmu, ko se odžene smučar s skakalnice v globino, plava počasi po zraku in ko doskoči, se razprši sneg kakor bi vzvalovil raztrošen puh. Vsako podrobnost skoka smo mogli zasledovati, niti najmanjši gib ni ostal neopažen.

Ti posnetki nastanejo tako-le: Normalno posname filmska kamera 24 slik na sekundo in če jih potem pustimo teči po projektorju z isto brzino, se nam bo gibanje zdelo normalno; toda če posnamemo prizor z brzino 240 slik na sekundo in jih predvajamo z normalno brzino, bo vsak gib desetkrat podaljšan in tako nastanejo časovni snetki. Ta brzina zadoštuje za športne snetke in jo je težavno prekoračiti. Vedeti je namreč treba, da se ob vsakem posnetku odpre in zapre poseben zaklop v objektivu filmske kamere. Čim hitreje teče film, večje so težave. Vendar je tehnika že vse premagala. Vzemimo, da snemajo v preskuševališču orožja strel iz puške; za tak posnetek bi normalna brzina kamer ne zadostovala. Film mora teči z brzino več kakor 1000 slik na sekundo. Seveda se to dogaja z dokaj kompliciranimi aparati, katerih ustroj bi bil razumljiv komaj tehniku, zato jih tu ne bomo razčlenjali. Važen napredek je bil dosežen z uvedbo amaterskega filma (16, 9,5 in 8 mm). Zelo težavno je bilo namreč še zvišati brzino filma in tako je zamisel, uporabiti amaterski film, omogočila posnetki petkrat več slik na sekundo kot doslej. Ker so slike manjše, je brez pomena. Sodobne filmske emulzije omogočajo povečati posnetke na poljuben format, tudi največji. Tudi tu se išče duh človeštva ni ustavil. Šest tisoč slik na sekundo je zadostovalo večini zahtev, vendar je že ustvarjena kamera za 80.000 slik v sekundi. Format negativa je jedva 3×4 mm, vendar se dajo snetki povečati na zadostno velikost. To hitrost si moremo predstavljati, če vemo, da je treba gledati film s posnetkom prizora v eni sekundi, potem na platnu celo uro. Krogla iz puške se v takem filmu giblje počasneje ko kazalec na uri. Preskok električnih isker v stikalih je polžje gibanje svetlih pramenov.

Paul Muni v filmu »Juarez«

(Warner-Bros)

NOGAVICE V VLOGI

Nogavice so pač že imele vlogo in jo bodo gotovo tudi v nadalje. S svojo nalogo, odevati lepe ženske noge, izpolnjujejo pomembno dramaturško misijo, posebno odkar so dovoljena kratka krila in so dokolenke v navadi. Največkrat nam predvaja film, kako je nogavica pritrjena nad kolenom in takorekoč zahteva, da posvečamo temu vso pažnjo.

Doslej so imele nogavice le to nalogo. Radi tega si ne bi nihče, ko bi izvedel, da je v delu film z naslovom »Svilene nogavice« — pečal z mislijo, da bi tako delo moglo pomeniti kaj več izven arene polsveta. Zato je bilo še večje začudenje, ko se je doznalo, da bo tak film kaj kmalu nastal; toda pod naslovom »Ti in jaz«. Napravljen je v Oberlungwitzu in ta kraj je od arene polsveta oddaljen kot tečaj od tečaja.

V Oberlungwitzu nogavice namreč izdelujejo, znane so po vsem svetu. Črka »O« v znamki »Rogo« je spoznavni znak izvora in kakovosti.

Pisatelj Eberhard Frowein je tu našel snov za svoj roman, ki ima v filmu naslov »Ti in jaz«. In tako so kmalu dospeli režiser Liebeneiner z Brigito Horney in Joachimom Gottschalkom v Oberlungwitz po zunanje posnetke za film. Tu stojte še stare tkalnice nogavic, a poleg njih se dvigujejo moderne stavbe Rogo-

PARAMOUNTOV NOVI PROGRAM ZA
1939/40

- Legija smrti**, film tujske legije z Gary Cooprom.
- Hotel Imperial**, nekaj pozabljene roman-tike z ruskimi in avstrijskimi oficirji. Glavno vlogo ima Isa Miranda.
- Otok prokletih** z Ano May Wong.
- Dr. Cyklops**, fantastičen film v naravnih barvah z Dekker J. Loganom v naslovni vlogi.
- Kozaška kri**; Akim Tamirov in naš rojak John Miljan. Film ruskih pesmi.
- Pogubna žena**, L. Overman in Patricia Morison.
- Polnoč s Claudetto Colbert**, Johnom Barrymore — komedija in nov ples.
- Union Pacific**, grandiozno delo Cecila B. De Milleja; film o železnici med Tihim in Atlantskim oceanom.
- Na prepovedanih potih**, Akim Tamirov — film o zdravnikih po romanu pisateljice, ki je smelo pretrgala kopreno nad njihovim delom.
- Tajinstvena igra**; družabni film z Bobom Hope in Pauletto Goddard.
- Guliverova potovanja**; risani film v naravnih barvah; stara bajka v novi izdaji.
- Begunec iz Alcatraza**; gangstrski film z Gail Patrickom in Lloydodom Nolan.
- Odmetnik**; velik indijanski film v režiji H. Sloana.
- Srečen konec** s Patom O'Brienom v režiji Lewisa Milestone.
- Tajna policija**; velik detektivski film, poln smešnih dogodkov z najboljšimi filmskimi igralci.
- Silvina**; film z Elizabeto Bergner; ta film je mojstrovina!
- Karavana**; snov je zajeta v naslovu; režira E. H. Griffith.
- Dr. Maryling**; film z Rusom Tamirovom in Ano May Wong, ki nastopa v vlogi mlade kitajske zdravnice.
- Žena nad ženami**; film s Claudetto Colbert v romantično-komični vlogi.
- Don Alvarado**; film z Akimom Tamirovom v dvojni vlogi.
- Moja mala iz Pariza**; zabaven film s »srečnim koncem«.
- Krik mesa**; film Rusa Tamirova, o katerem pravijo, da je največja mojstrovina.
- Diamanti**; film v režiji Fitzmaurizeja s Iso Mirando v glavni vlogi.
- Maščevalci**; film Cecila B. De Milleja o kanadski jezdni policiji.
- Špijonaža v Afriki**; sodoben film, ki bo nadvse zanimiv.
- Krvava farma**; cowbojski film.

Dovršena pojava
Dovršene nogavice ...

Žene, ki jim ob pojavi ni ničesar oporekati, žene z nevsiljivim čarom, ki ga daje popolna eleganca — žene najrazvijenejšega okusa, nosijo ROGO-nogavice. Ni stvari, ki bi bila nežnejša in boljša od ROGO-nogavic. Lepe noge postanejo v njih še lepše, radi tega so ROGO-nogavice kakor ustvarjene za Vas.

Vzorne izdelovalnice, ki jih je videti v filmu »Ti in jaz«, skrbe za trajno eleganco in trpežnost. Ob Vašem prihodnjem nakupu izbirajte med najrazličnejšimi modnimi barvami in kakovostmi naše bogate zaloge.

ROGO

ROGO-TOVARNA, ROBERT GÖTZE,
OBERLUNGWITZ/Sa. (NEMČIJA)

- Brodolom;** film pomorskega življenja s Charlesom Laughtonom.
- Flirt;** film z Madeleino Carol; aktualen film.
- Sudan v plamenih;** film po romanu slavnega Angleža R. Kiplinga z Ronaldom Colmanom in Ido Lupino.
- Kralj Oceana;** vefilm o morju in ljudeh. Glavno vlogo ima D. Fairbanks ml.
- Hrepenenje;** ljubavni film v režiji M. Leisena.
- Samoanka;** eksotični film z Dorothy Lamour — v naravnih barvah. Režija: E. H. Griffith.
- Aladinova svetilka;** Popaj v novi vlogi; risani film M. Fleischerja v naravnih barvah.

tovarn. V njih so velike dvorane z ogromnimi stroji, ki izdelujejo po štiri in dvajset parov nogavic naenkrat. Tu sedi v velikem prostoru, kjer se kažejo skozi velika okna zelene višave Rudogorja nekaj sto mladih deklet, druga lepša od druge, kakor bi bile angažirane za film. Te šivajo in pletejo ter se z bežnimi pozornimi pogledi ozirajo po tujcih, ki so prišli radi filma o nogavicah.

Režiser Liebeneiner pa ugleda v pritličju tovarne prostor z nekakšnim bazenom — kakor kopalna kad in levo in desno dvigajo modeli deklških nog svoje vitke oblike. Urne delavke oblačijo te noge z nogavicami in jih potem naglo potaplajo v bazen; zmerom pa dve naenkrat. Tako je videti, kakor bi se dvajset ali več skritih deklet poigravalo z nogami po kopalni kadi. Liebeneiner ve: Ta prizor mora filmati; čeprav je v nevarnosti, da ga bo kritika obsodila le za nor domislek režiserja.

Kljub temu ta film ni kulturno-zgodovinskega pomena, temveč film z dejanjem. Nogavice nastopajo v njem, toda njihova usoda je povezana z usodami ljudi, ki jih predstavljajo Brigitta Horney in drugi.

V filmu vidimo kako tkó nogavice, kako se njihove petlje povezujejo s petljami človeških usod. Umetnik je ustvaril vloge zanje in umetniški tvorec-režiser je izdelal film o njih. Postal je dobro tvorivo, ljudje iz Oberlungwita morejo biti nanj le ponosni.

BRIGITTE HORNEY IN NOGAVICE

Tri mlade delavke iz Limbacha pri Chemnitzu v Nemčiji je čakalo veliko presenečenje; povabljene so bile v Berlin v filmski atelje, kjer naj bi se sešle z Brigitto Horney. Vse tri so bile izurjene pletilje, sešivale so nogavice. Privajene so bile strojem, da so jih opravljale, ne da bi se tega zavedale. Nekaj teh strojev so odpremili v Berlin in jih postavili v Froelich-Studio za posnetke filma »Ti in jaz« po romanu Eberharda Froweina.

Za mlade pletilje je bilo to veliko doživetje. Izenada so stale sredi vele-mestnega prometa in v ateljeju so jih pričakovali.

Malo plašno si zdaj ogledujejo orjaške žaromete, razmeščene okrog po gale-rijah in iznenada obstanejo pred hišo, ki je prav taka kakor stoji v Oberlung-witzu. To je stara tkalnica nogavic, danes znamenitost vse okolice, ko je že vsa obdana z zgradbami modernih Rogo-tovarn. Vsak prostor, celo stopnice, vse je bilo izdelano tako, kakor v resnici. Tu je bila ura iz Rudogorja s steklenim zvoncem, stara železna peč in znamenite postelje. Arhitekt Werner Schlichting, ki je bil z režiserjem v Oberlungwitzu, ni ničesar pozabil.

Mlade pletilje so si filmsko igralko vse drugače predstavljale. Ko so se sešle z Brigitto Horney, niso prav nič mislile na film in igranje, tako resnična in pre-prosta je stala pred njimi. Bila je kakor delavska žena iz Limbacha ali Oberlungwita in težek kamen se jim je odvalil s srca. Jele so posvečati Brigitto Horney v tajne svojega dela. Tkanje nogavic je gotovo za vsakogar, ki ni nikoli premišljeval, kako nastaja ta del obleke: knjiga s sedmerimi pečati. Nogavice namreč ne prihajajo kar gotove iz stroja. Prvo« so le podolgasti kosi tkanine, ki jih je treba speti in sešiti. Šele peta, stopalo in prsti jim dajo pravo obliko. Samo nekaj pravih prijemov vajene roke ustvari ta čudež.

Brigita Horney je bila zelo ukaželjna učenka. Privadila se je kmalu in postala spretna. Potem sedi za strojem, ko ena mnogih, ki se preživljajo s pletenjem. Dela... Žarometi se usmerjajo na sliko in kamera jo posname.

Umetnost realističnega podajanja ne zahteva od predstavjalcev ne le življenjsko resnične igre, temveč tudi resničnost dela. Eden velikih učinkov te umetnosti je, ko kaže ljudi v vsakdanjem počenjanju. Tako spoznamo usodo teh ljudi z vso zajemajočo silo.

E. G. BRAD

BEG Z MILIJONI

ROMAN

I. Kip Svobode

»Pozdravljena, Svoboda!« je vzkliknil Jack. »Ali mi hočeš biti vsaj zdaj prijaznejša? Moja moč je pri kraju, razkadil se je moj humor — otrpla je moja pamet... Na koncu sem! Čisto na koncu... Še enkrat — zadnjič poizkusim. Če me vara sreča tudi to pot, potem —!«

Otipal je v žepu trd, mrzel predmet. Imel je mal modern browning.

Bridko se je nasmehnil in pokimal. »Da, potem imaš besedo ti. Zadnjo — končno... Potem bo mir — mir — mir!«

Za hip se je zazrl v temne, šumeče valove, ki so se v mraku svetlo penili. »Smrt! Da, smrt!« je dejal skoraj na glas. »Vrag vzemi vse skupaj: saj je menda mrtvim še najbolje!«

Zopet se je zablščalo, njegove oči so se ozrle za žarki, ki so zdaleč prodirali čez morje.

»Ah, Svoboda! Tvoja luč je moja uteha!«

Daleč je bil še newyorški pristan, toda svetilnik je že pozdravljaj potnike. Ogromna soha Svobode, držeča v dvignjeni desnici bakljo, je naznanjala zemljo, kjer je doma svoboda in uspeh za vsakogar, ki je vztrajen in marljiv.

Vanjo je upiral zdaj Jack svoje oči in razmišljal: »Kaj naj mi pomeni tvoja luč, Svoboda? — Uspeh, srečo, srčni mir? — Ali pa — pokoj pod zemljo, kjer se konča borba mojega zgrešenega življenja? Kaj me čaka? Nova pregrenka razočaranja, novo hudo trpljenje brez zmage, novo ponižanje, nova sramota, nov obup in potem — konec? — Ali pa se mi končno vendarle odpre pot kvišku do raja? — Svoboda, kaj mi obetaš?«

Parniček »Lady Grace« je plul s hitrostjo osemindvajsetih vozlov. Rezal je valove, da so kipele, sikali, se razjarjeni zaganjali ob ladjine boke, vreli in se penili čez viharno morsko gladino. Burno je ječalo v anteni radia. Iz debelega dimnika se je dvigal hropeč oblak črnega dima. Rdeča stražna svetiljka se je videla kakor kalna rahlo se zibajoča iskra v temi. Nad kljunom ladjice je zdaj pa zdaj zazarel reflektor, ki je v polkrogu razsvetljeval valove pred parnikom. Ladjica se je nagibala na levo, na desno, se zopet vzravnila, prožila ter drvela dalje.

Sprednja paluba je bila tesno zaprta. Valovi so se neprestano zaganjali čez ograjo, da ni človek mogel vzdržati na njej. Vsak hip je zarjula sirena: čim bližje je bil parnik newyorški luki, tem oprežnejše je bilo treba voziti.

Potniki so sedeli v ladijskem salonu ter se držali za sedeže, za stene, za stole. Tla so se zibala pod njimi, strop se je nagibal zdaj sem zdaj tja, a zibali so se tudi potniki, blede, izmučeni, naveličani... Električne žarnice pod stropom so svetile medlo, zrak je bil poln pare in duha po usnju, plesnjivosti, velih cvetlicah, jedeh in pijačah, a tudi prenasičen s smradom premoga. Neprijetno, zadušljivo. Žile na čelu so potnikom počasi nabrekle in v želodcu je postajal čim dalje neprijetnejši čut. »Lady Grace« je vozila preveč nemirno.

Se dvajset minut! — Se ne bo vseh lotila morska bolezen?...

Tudi zadnji del palube je bil skoraj prazen, saj je bil tudi moker, sklizek in zato nevaren.

Toda tam je stal mlad mož, se držal z obema rokama za ograjo ter zrl čez morje tja na bližajoči se Newyork. Veter je vihral z njegovim plaščem in mu mršil lase, mrzla sapa mu je sršela v obraz in kapljice so ga zbadale v lica kakor ostre iglice.

Mimo so pritapali težki koraki. Bil je spoten, od premoga črno umazan kurjač. Prišel je na krov, da se vsaj za dva, tri hipe naužije svežega zraka in da se prepriča, če bo kmalu doma.

»Takle je bil moj oče, ko se je vračal s svojih pomorskih potovanj!« je pomislil Jack. »Malokdaj sem ga videl, po cela leta ga ni bilo domov. Končno pa je tik Orkneyskih otokov našel svojo smrt!«

Hitro se je stemnilo, vzduh je postal meglen, gost od dima in pare. Toda po temi je na desni, na levi in spredaj prodiralo čim dalje več luči. V dolgih vrstah, druga nad drugo, so žarele, mežikale, ugašale, se znova zaiskrile, se navidezno vzpenjale od tal prav tja pod oblake. Sem ter tja se je zableščalo kakor bi se vnela mala iskra, ki pa je naraščala, se vrtela in narasla končno v bliščeče kolo. Bile so električne luči na nebotičnikih po Downtonu ter reklame po strehah Pete Avenije in Broodwayu.

Toda Jack se še ni mogel razvedeti. Ognji na desni in levi so se mahoma bližali, sklepal je, da se vozi že po Upper Bai, ki sta jo razrila mogočni Hudson in East River.

Parnik je začel voziti počasneje, a kakor bi se nekaj togotilo in le godrnjaje ubogalo, je bučalo in hropelo v njegovem osrčju. Na vseh straneh so zagomazeli parniki in čolni in od nekod je prihajal odmev orkestra. A že se je pojavila temna gromada drevja — Battery Park — in ob njem dolga stavba, tvoreča cel polkrog — akvarij. Zdaj se je zavedel Jack: Manhattan leži v sredi pred njim, Hoboken na levi in Brooklyn na desni.

V drobovju ladje pa je mahoma prenehalo temno bučanje. »Lady Grace« se je stresla, parniček se je nagnil na stran, se polagoma vzravnaval ter plul mirneje in počasneje.

Jack se je približal stopnicam, ki so vedle v salon. Tedaj je zapazil na držaju ob stopnicah ozko damsko ročico. Hitro se je umaknil, in že je videl plavalaso glavico. Dama je bila oblečena v plašč, v levi pa je nosila torbico.

Naglo je stopala kvišku in obstala. Jack je zagledal nežen, podolgast obrazek in dvoje velikih modrih oči, ljubezniv nasmešek je igral na njenih tenkih, malih ustnicah in začul je mehak, nekoliko nizek glas:

»Ah, tukaj smo!«

»Da, — še par minut, pa smo v Newyorku!« je kakor nevede pritrdil Jack.

Pozorno se je ozrla in se nasmehnila:

»Cigareto pa le še pokadim!«

Gibčno je šla dalje, se naslonila na ograjo ter začela iskati po torbici. Našla je dolg etui, ki se je rumenkasto svetlikal. Bil je zlat. Vzela je cigareto, si jo vtaknila med zobe in držala neodločno etui v rokah. Jack je že vžgal svoj vžigalnik.

»Mi li dovolite?«

»Prosim!« Prižgala si je cigareto in ponudila: »Izvolite?«

Poklonil se je. »Hvala!« In vzel je cigareto.

»Zdi se mi, da ste se razveselili, ker bo vsak hip konec vožnje,« je dejal Jack in puhnil oblaček dima v stran.

»Da, res. 'Lady Grace' ni prijetna. Suje in se premetava. K sreči imam dober želodec. Toda iz salona sem morala vendarle pobegniti!«

»Torej je tam hudo?«

»Eh, prav zelo hudo! Po vseh divanih leže in ječe. Gospodje in dame, vse križem. Če bi se mi ne mudilo, bi bila rajši počakala ugodnejšega parnika, kakor je ta skakava lupina. Toda teta me bo nocoj pričakovala in v dveh dneh moram biti pri stricu v Chicagu. Odlašati torej nisem mogla.«

»Ah, vi morate še dalje v Chicago? — Jaz ostanem v Newyorku... morda za zmeraj... Napotoval sem se — tu bodi konec!«

Okrenila se je napol od njega ter se ozirala po krasni luki in za njo se dvigajočih nebotičnikih. Povsod po morju so migljale luči in mrgolelo je parnikov, barkas, jaht, čolnov, — sirene so bučale, — zvonci so peli, čula so se povelja, — smeh, krohot, kletve, — postalo je že skoraj svetlo kakor podnevi.

Kakor bi ga ne čula ali razumela, je kadila in molčala. Slani vzduh je postal toplejši, zadišal je po morskih trvah in katranu. Še zadnjič je potegnila dim vase, globoko zasopla, nato pa je puhnila dim skozi nosnice ter zavihitivši desnico, zalučila cigareto daleč tja na morje.

»Ne, ne,« je dejala, »v Newyorku bi ne hotela živeti. Nesimpatično mesto! V Chicagu je prijetneje... v okolici smo in naša vila, — o, naš park je razkošno lep! V vsem Newyorku nimajo takega!«

Po stopnicah navzgor so se vsuli potniki s kovčki, torbami in pleti. Med zadnjimi je prišlo nekaj smrtno blelih dam in gospodov; opirali so se ob stene in ograje ter omahovaje drsali k robu parnika.

»Tudi jaz imam še kovček v salonu!« se je opravičeval Jack, se lahno poklonil ter dejal: »Zbogom, miss!«

»Srečno, mister!« je odgovorila in mu pokimala. Še enkrat je videl njene zlate kodrčke pod malo lično čepico, potem je odhitel navzdol.

(Dalje prih.)

Nagradna križanka

1	2	3			6	7	8	9
4			12	14		10		
5			13				11	
		16		15		21		
	17		18		20		22	
	19				23			
24			30	32				37
25	28		31				36	
26		29		33		35		
27					34			

Za pravilno rešitev razpisujemo tri nagrade v slovenskih knjigah. Izpolnjeno križanko je izrezati in poslati v treh dneh po izidu revije na uredništvo. Pismo je treba zalepiti in zadostno frankirati. Ne-frankirana pisma se ne bodo sprejemala. Nagrajence določi žreb.

Vodoravno:

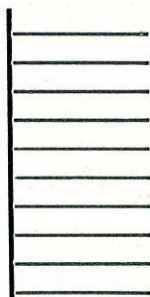
1. Ujeda, 4. začimba, 5. starejša vprašalnica, ki so jo rabili pesniki, 6. pijača, 10. podzemski hodnik, 11. kralj v italijanščini, 12. kratica imena velikega slov. pisatelja, 13. vojno sredstvo, 15. osebni zaimek, 17. žensko ime, 19. inačica za tukaj, 20. moč, nagon, 23. začimba, 23. nota v solminizaciji, 26. češka pritrtilnica, 27. letni čas, 30. ogovor, 31. del človeškega telesa, 33. nota v solminizaciji, 34. isti, podoben, 35. ime slov. filmske igralkе, 36. enota za merjenje zemeljske površine.

Navpično:

1. Malovredna rastlina, 2. čas, razdobje, 3. soglasnik (po izgovarjavi), 7. oseba iz Ilijade, 8. nespameten, neumen, 9. domača žival, 12. glina, 14. mehka kovina, 16. povezek, 17. turški izraz za kornja, 18. latinska kratica pred letnicami, 20. kratica pred imeni nekih društev, 21. naprava ob vodi, 22. igralna karta, 24. pojav v gorah, 28. oneženo žensko ime, 29. enota v elektrotehniki (po izgovarjavi), 30. domača žival, 32. ime Jezusa v turščini, 35. veznik, 36. domač izraz za očeta, 37. ozek kos tkanine.

Svetovna moda
Die Mode der Welt
La Mode Mondiale
The World's Fashion
La Moda del Mondo

Damsko perilo
Pletenine
Obalne obleke
Kopalne obleke

